

1 Samuwela

Samuwela Dedena Bukana Bwa'ibwa'ina

Liba Famahata

Buka fati ganahewadi yai mate, buka itete bwa'ibwa'ina, Isalaela yo Diuda nu'udi dededi ya liba bwa'iyen. Buka te hesadi mate: 1 Samuwela, 2 Samuwela, 1 Kin yo 2 Kin. Samuwela mate doga fafahešana buka bwa'ibwa'ina te ganahewana yai. In mate Isalaela edi Diyadi ofi'ofina yo in logena Isalaela edi kin luwaga, Saulo yo Deiwidi ya fasinabodi be bukana sa tole falifali hesaen. Buka te, Isalaela dedena ya lau ee-, Saulo ena pe'i dedena ya libaen.

Samuwela ena Fuya Tubu

1 Samuwela 1:1-20

¹ Sulu Efalaim dogana hesa hesana Elikana, ena nu'u mate Lamataim-Sofi nu'una ganahewana yai.* Efalaim piudi yai, ya miyamiya.

In mate Diyeloham natuna.

Diyeloham, Elihu natuna.

Elihu, Tohu natuna

na Tohu mate Sufi natuna.

² Lalahuna luwaga. Hesa hesana Hana, na hesa Penina. Penina ya fanatu na Hana ya agali.

³ Bolima ou'ouli taumoho te ena nu'u yai ya hasahasai Silo bena GUYAU Gigibwali Mahudo'idi Tanuwagadi ya fadebasae yo antalasam ya

* **1:1** Hesa lofalofa te: *Lamataim-Sofi mate sa fatupo be tiye, "Lama."*

ginaginaulidi lebena yai. Fuyanna yai, Tau antalasang Ba'isana hesana Eli. Eli nanatuna tatau luwaga, Hofini yo Fineyasi mate, GUYAU ena an'antalsam paisowana sa ginaginauli nu'una yai.

⁴Yena antalsam lahaina ya mahano Elikana haba antalsam suisuidi ya nigohidi be lahuna Penina yo nanatuna tatau yo wawahin adi yopeyope ya feledi.

⁵GUYAU, Hana ya fa'agali be hige nanatuna. In moho Elikana ya fanuha wananahai be ana yopeyope la'ila'i ya felen.

⁶GUYAU Hana ya fa'agali. Logena, fuya ou'ouli Penina haba Hana ya an'an kibiyen bena ya eli famanabala.

⁷Laulauna te bolima ou'ouli ya laulawen. Na yena Hana ya hasai GUYAU ena luma mate Penina haba ya lululu felen yo ya eli fatantan be ibege i an'an.

⁸Elikana, Lahuna ya faliba komakomani'i iyen, Hidagu! Pa'ana somo be wa tan? Sidohana hige u kalahe? Nuwam ya heyaya be? Wananaha hige natum. Nuwagu yai yawa, "Wa fanuha wananahaigu! In moho Ibe nanatum boludi haba wa fanuha wananahaigu, habahim itete."

⁹⁻¹⁰Silo yai sa kalahe ma'uda mate Hana ya obiyo. Nuwa kalapi ya lau fafamohafu be ya lau ya tan heyahayaya GUYAU lisina yai. Maihalana yai GUYAU ena luma eda'edana duhuna sadaina yai mate tau antalsam, Eli aba ta'ai yai ya ta'ata'ai.

¹¹Hana ya angwala iyen,

Hewa Wananaha GUYAUNA, u itagu! Yau em tau paisowa, na egu nuwa kalapi wa ita mate, tabu u nuwa afulegu, u nuwatuhuigu! Yena natugu taumoho wa felegu haba E fele fuyoiyawa lisim be em ya paisowa ena mwahuli mahudo'ina yai. Angwala fafa'ilalana mate kuluna ibege i ibo.

¹² Hana ya laulau'u'ula lau GUYAU lisina, na Eli mate, Hana mo'ana yo sopana ya kinokino'idi.

¹³ Eli ena nuwatuhu bena haga ya nom, pa'ana hige alinana i atahi,

¹⁴ be ya faliba iyen,

Maihala somo nom haba wa fatautau? Am wain u lawe hudo'iyen.

¹⁵ Hana alinana ya bui iyen,

Ba'isa, hige ya nom, egu nuwa kalapi GUYAU E faliba.

¹⁶ E lau'u'ula doha ite pa'ana nuwagu hige i loholoho be tabu u nuwatuhui uwen, “waihin heyayana.”

¹⁷ Eli alinana ya bui iyen,

U nuwa talu, na u lau! Somo wa an'an'etai Isalaela eda Yaubada lisina yai i felem.

¹⁸ Hana ya liba iyen,

Ba'isa, aguto'i, u mata amna'egu.

Habahim ya lau ya an'an be hige i nuwa heyaya fuyo.

¹⁹ Bobonna ma hwalahwalalana, Elikana ma'ana boga sa eno obiyo be GUYAU sa fadebasae.

Habahim sa fuyo edi luma Lama. Elikana ma lahuna sa luma gwa'u be ena an'eta GUYAU lisina yai sa fawananaha.

²⁰ Habahim, Hana ya boga be natuna taumoho ya yosi. Hesana ya tole Samuwela, iyebom, GUYAU lisina yai E an'etai, be ya felegu.†

Hana, Samuwela ya Fele Afulen GUYAU lisina.

1 Samuwela 1:21-28

²¹ Fuyana Elikana yo ana boga mahudo'idi sa hasai Silo bena bolima esega esega antalasamna sa ginauli GUYAU ai lisina yo bena ena angwala ya fawananaha,

²² Hana hige i lau. Ya libalau Elikana lisina iyebom,

Gwama nom E fadabu, ai mulina haba E lawen GUYAU ena ai luma. E fele afulen ai lisina haba ainiya ya miya, ena fuya mahudo'idi yai.

²³ Elikana alinana ya bui iyen,

Somo wa nuwatuhui ya dudulai, u lau watan yo au miya ee-, nom ya dabu. GUYAU ena liba fasunuma moho i fawananaha.

Na waihin luma yai ya miya na natuna ya ita watan ee-, nom ya dabu.‡

²⁴ Samuwela, ma kiukiuna, nom ya dabu mulina yai, mate tinana ya hasaen GUYAU ena luma, Silo yai. Bulubulumakauna ena bolima faihona yo fwalawa la'ina kilogram

† **1:20** Hebelu Alinana yai Samuwela hesana ata'atahina mate 1. "Hana ena an'eta Yaubada lebena yai" e 2. "Hana ena an'eta buina Yaubada lisina yai ya abi." ‡ **1:23** Isalaela edi laulau mate, boliman faihona ganahewana yai nanatudi hige nom ti fadabu.

safuhudohudo'i yo wain ilena hinaga ya
abi hasaedi.

²⁵ Bulumakau sa wunui, mulina yai mate
gwama sa lawen Eli lebena.

²⁶ Be tinana iyen,

Ba'isa, wananaha, yau waihinigu, logegu, E
obi'obiyo sadaim yai, na E laulau'u'ula lau
GUYAU lisina.

²⁷ Gwama te egu an'eta yai, be egu an'etana
debana yai GUYAU ya felegu.

²⁸ Be aho te E fele afulen haba GUYAU ena ya
paisowa fuya ou'ouli.

Be ainiya GUYAU sa fadebasae.

2

Hana ena Fadebasae Lilina

1 Samuwela 2:1-11

¹ Na Hana ya lau'u'ula iyen,
Nuwagu ya amna GUYAU lisina yai,
pa'ana ya fa'adidiligu.

Ya fofofahigu, logena nuwagu ya amna,
be agu waiyunu E liuhwa'edi.

² Hige sai hesa fafatabuna doha GUYAU;
Hige sai hesa sadaim yai.

Hige po'a hesa, tau bobodiyenda, doha eda

Yaubada, *

Hige sai hesa i ita'ita wata doha Um, ema Yaubada.

³ Tabu keke hesana au atahi;
Nuwa saesae au fatautau.

* **2:2** Po'a te sa lala'i yo sa lolofa heyaya. Gonowana ami waiyunu
sa eli-bulubuluhidi. Ya famala eda logulogu hinaga.

Pa'ana GUYAU Yaubada ginauli mahudo'ina ya
sibaidi,

be emi laulau haba ya fakasadi.

⁴ GUYAU, um tau hiyala edi kukupidu tau
dem pwaipwaidi;

na dodoga belubeludi wa fa'adidilidi.

⁵ Dodoga mahumahuladi sa guliyam,
aho te adi kalahe monina sa paisowaidi,
in moho, tau guliguliyam, aho te sa mahula.

Waihin hamohamo'afina wa ya fanatu be
nanatuna faligigi luwaga,
na waihin fanafanatuna ya ba'e be ya
nuwa kalapi.

⁶ GUYAU, pe'i yo mwahuli fuyo ya leyama,
Dodoga ya toledi bo'usa yai yo ya
famwahuli fuyo'idi.†

⁷ Haisa GUYAU ya fagogo gesagesadi na haisa
ya fagogodi;

haisa ya tole lidilidiyedi, na haisa ya
tole hitinidi.

⁸ Tau gogo gesagesa ya fa'obiyo fuyo'idi afusa
yai

na tau ku'u mate afusa yai ya lau hitinidi.

Be haba ba'isa lala'i nanatudi, ma afa haidadi sa
ta'ai gogo.

Na nu'udi yai haba dodoga sa fa'atitiyedi.

Tano'ubu mahudo'ina mate GUYAU enehena,
yo ginauli mahudo'ina edi aba ota yai ya
toledi.

⁹ Dodoga loholoho ya ita watanidi,

† **2:6** Hebelu dodogadi edi nuwatuhu mate dodoga ha'a sa pe'i mate edi aba miya alina Hebelu yai hesana *Siyola. Iba'i? Nuwana haba doha Tanolai.*

na tau laulau heyaya haba sa tauyamuhi ai kamumu.
In moho dodoga adi'adidilidi edi adidili ibege i ota esegahi.

¹⁰ Safalumadi GUYAU sa fawaiyunu,
In haba ya faheyayadi doha gulewa sa dem golu.

Ena manabala ata'atahina haba doha palele galewa yai.

GUYAU haba tano'ubu mahudo'ina ya fakasa.
Ena kin haba ya fa'adidili
yo ena fafasinabo ni, haba ya fanuwa adidili.

¹¹ Habahim, Elikana yo ena dodoga sa lau edi nu'u Lama yai, na gwama Samuwela sa lau afulen be GUYAU ena ya paisowa. Ana tanuwaga mate, Tau antalasang Eli.

3

Liba Famahata

Yaubada yo dodoga nuwadi yai Samuwela sa tole hitin. Eli nanatuna tatau luwaga mate tau antalasang heyaheyayadi be GUYAU peloweta ya fatamali lawen Eli lisina be ya faliba mate, nanatuna hige i gaimumuidi be heyaya tabu ti ginauli, Logena, GUYAU haba nanatuna ya wunu'idi lahai ese'esegana yai. Ai mulina haba Eli ana hiti mulita mahudo'idi sa pe'i kou.

GUYAU, Samuwela ya Yogai

1 Samuwela 3:1-21

¹ Samuwela mate GUYAU ena ya paisowa na ana tanuwaga Eli. Fuyandi yai mate GUYAU hige fuya ou'ouli i libalibalau dodoga lebedi yo tautau hige ti tautamahata dodoga ai lisidi.

² Eli matana ha'a sa heyaya wananaha. Begana haba sa tou. I'ipa hesa ya eno'eno ena bili yai.

³ Samuwela mate ya eno'eno GUYAU ena luma yai, Yaubada ena Laugagayo Aba Husanina bilina sadaina yai. Hola ma i'ipana na Yaubada ena luma lampana hola ma malamalana.

⁴ Habahim, GUYAU Samuwela ya yogai. Iyen, Samuwela!

Alinana Samuwela ya bui iyen,
Ho? Yau ite.

⁵ Ya obiyo be ya tafo lau Eli lisina, iyen,
Wa yogaigu. Yau ite.

Na Eli iyen,
Yau hige ya yogaim; u fuyo u eno.

Be Samuwela ya fuyo ya eno.

⁶ GUYAU ya yoga fuyo, iyen,
Samuwela!

Samuwela ya obiyo be ya lau Eli lebena, iyen,
Wa yogaigu. Yau ite.

Eli ya faliba iyen,
Natugu, yau hige ya yogaim; u fuyo u eno.

⁷ Samuwela hola hige GUYAU i sibai pa'ana beyabeyana hola hige GUYAU i libalau lisina. Logena, GUYAU alinana hige i atahi lobahi.

⁸ GUYAU Samuwela ya yogai fafaihonana be Samuwela ya obiyo ya lau Eli lebena, na iyen,
Wa yogaigu be E laoma.

Habahim, Eli ya nuwatuhu lobahi mate GUYAU gwama kiukiu ni, ya yogayogai.

⁹ Yo fede ya libalau Samuwela lisina, iyen,
U lau u eno na yena ya yoga fuyoim uwen,
“GUYAU, u liba. Yau, em tau paisowa, E
ata'atahi.”

Habahim, Samuwela ya lau be ena aba eno yai ya eno-fuyo.

¹⁰ GUYAU ya laoma ya obiyo amainiya na Samuwela ya yogai doha bwa'ibwa'ina ena yogayogaina, iyen,
Samuwela! Samuwela!

Yo fede Samuwela iyen,
U liba! Yau em tau paisowa, E ata'atahi.

¹¹ Habahim, GUYAU iyen,
Isalaela dodogadi ai ganahewadi haba ginauli heyaheyayana E ginauli. Yena sa atahiyen haba aluwadi sa potifahi, be ibege somo hesa ti ginauli.

¹²⁻¹³ Eli afa nanatuna tatau hesagu sa kai wegowegogo'en yo laulau heyaheyayadi sa ginaulidi be egu laugagayo hige ti famuli watandi. In moho Eli hige i falibadi ti fatautau. Be, ai maihalana ni haba Eli ma'ana boga E fa'ankamkamnadi, doha ginauli mahudo'ina ha'a E falibadi yo laulauwewena haba E fa'ankamkamnadi hige anadan.*

* **3:12-13** Tataudi luwaga mate fuya ou'ouli ginauli heyaheyayadi sa ginaginaulidi. Ginaulidi mate luwaga: Antalam fisihodi sa angafuhidi, yo ma'edi wawahin sa lumaluma gwa'u. (1 Samuwela 2:12-17 yo 2:22)

¹⁴ Logena, E angwala Eli ma'ana boga lebedi yai yawa, “Emi ainauya e emi antalasam ami ledima lebegu yai, mate hige gonowana emi heyaya ni ya nuwatuhu afuledi.”

¹⁵ Samuwela liba ni ya atahi mulina yai ya lau ya eno ee-, hwalahwalala habahim ya obiyo be GUYAU ena luma eda'edadi ya so'edi. Tautau ya ita ni, mate ya 'wasabu be Eli hige ena i liba,

¹⁶ in moho Eli ya yogai be iyen,
Natugu, Samuwela!

Alinana Samuwela ya bui iyen,
Ho, Yau ite!

¹⁷ Eli ya fati'o iyen,
GUYAU somo ya falibam? U libaen. Tabu u simo. Yena hige u falibagu Yaubada haba ya fa'ankamkamnam.

¹⁸ Yo fede, Samuwela ginauli mahudo'ina ena ya liba. Hige la'i i simo.

Habahim Eli iyen,
In GUYAU. Somo ya nuwatuhui ya dudulai mate i ginauli.

¹⁹ Samuwela ya la'i mate GUYAU ma'ena, be somo mahudo'ina Samuwela ya libalibaen mate GUYAU ya fawanahadi.

²⁰ Dan nu'una sigasigana yai ya hasai ee-, Belesiba nu'una sigasigana. Isalaela dodogadi mahudo'idi sa siba mate Samuwela, GUYAU ena peloweta.

²¹ Silo nu'una yai, GUYAU ya taumahata be ya libaliba famahata Samuwela lebena yai. Na Samuwela ena liba ya laoma Isalaela mahudo'idi lisidi yai.

8

Isalaela, Kin sa An'etai

1 Samuwela 8:1-12

¹⁻² Samuwela nanatuna tatau luwaga. Bwa'ibwa'ina hesana Diyoweli na tau mulita hesana Abaidiya. Ya tautaula'i be nanatuna ya fasinabodi bena Isalaela edi tau fafadudulai Belesiba nu'una yai.

³ Tamadi ena laulau sa dudulai. In moho nanatuna edi laulau hige ti loholoho. Nuwadi moni sa andi, yo dodoga sa bwala fahidi moni yai. Be logena, fakasa dudulaidi hige ti ginaginulidi.

⁴ Yo fede Isalaela babadadi sa fa'oigogo esegahidi be sa laoma Samuwela lisina, Lama nu'una yai.

⁵ Sa faliba tiyen,

Wa tautaula'i yo nanatum em laulau hige ti lau watanidi; aho te kin u fasinabo. Haba ya foyahida, be ita haba doha nu'u hahaisa dodogadi, ma'edi kin.

⁶ Fuyana Kin sa an'etai mate, Samuwela nuwana yai hige i dudulai be ya lau'u'ula lau GUYAU lisina.

⁷ GUYAU iyen,

Somo mahudo'ina sa falibam bena wa ginauli, u lau watan. Hige um ti 'waiyo'o'em. Na yau sa 'waiyo'o'egu, tabu ya Kin boda.

⁸ Fuyanna Idipi yai E hasaidima mate fuya ou'ouli sa nuwanuwa afulegu na yaubada hahaisa sa fafamuli watanidi. Na aho te hinaga doha sa ginauli lebem yai.

⁹ In moho, somo sa falibam bena wa ginauli, u lau watan. Sidohana haba kin ena abi'abiyedi mate, u faliba fanuwatagudi.

¹⁰ Yo fede, GUYAU ena liba mahudo'ina, safalumadi sa an'eta bena edi kin mate Samuwela edi ya liba.

¹¹ Iyen,

Kin, yena ya tanuwaga na ya eli dudulimiu, haba doha ite ya ginauli: Nanatumiu tatau haba ya lawedi ena tau hiyala. Haba ena saliyoti ya fapaisowadi, yo ena hosi sa awaidi na haisa haba sa tafolau kin ena saliyoti ai nuwanuwadi.

¹² Haisa haba ya abidi ena tau foyafoya be pele esega - esega ganahewana yai tau hiyala ou'oulidi 1,000 sa foyahidi na haisa haba pele hesa - hesa ganahewana yai tau hiyala ou'oulidi 50 sa foyahidi. Haisa haba ena ai gabu sa fapulu yo haisa anaho fuyana yai haba sa lau kin ana kalahe sa lau gabui. Na haisa hola haba hiyala ginaulidi sa lau ginauli, yo hosi edi saliyoti wawalidi sa lau ginauli. *(Diyesuwa 11:6; Diutelonomi 17:16-17; 1 Kin 12:4; Delamaiya 22:13-17)*

Samuwela, Saulo ya Fasinabo be ya Fama'i
1 Samuwela 9:1-3, 15-16

¹ Ba'isa hesa ya famala edi bada la'ila'i hesana Kisi, na tamana mate Abiyela na Abiyela tamana, Selolo. Selolo tamana mate Bekolati na Bekolati tamana, Afiya na Afiya ena sulu Beniyamin.

² Kisi natuna Saulo, mate hewalina ya loholoho wananaha, habahim Isalaela tataudi haisa. Kwaluna ya lofa wananahana habahim iti.

³ Fuya hesa mate Kisi ena donki sa asina be ya libalau natuna Saulo lisina iyebom,

Tau lau fayofayo hesa ma'em au lau, be donki au yo'oidi.

Liba Famahata

Maihala lofalofa Saulo yo tau lau fayofayo gwamana, donki sa yo'oidi. In moho hige ti lobahidi. Yo fede sa lau peloweta Samuwela lisina be sa fati'oi haba ai nu'u somo donki ni sa lobahidi?

¹⁵ Lahaina hola, Saulo ma'ena tau lau fayofayo gwamana hola hige ti laoma lebena na GUYAU ya libalau Samuwela lisina iyebom,

¹⁶ Bobon maihala doha ite taumoho hesa, in Beniyamin Nu'una dogana, haba E fatamaliyawa lebem. Ai boluboluna oliwe uluna gilisina u fagoi, haba sa ita lobahi mate yau E fasinabo bena egu dodoga Isalaela ya foyahidi. Filisitani dodogadi lebedi yai haba E fofa fahidi. Egu dodoga edi kamkamna ha'a E ita yo edi tan ha'a E atahi.

10

Saulo, Samuwela ya Fasinabo Kin

1 Samuwela 10:1-2, 5-8, 9-24

¹ Habahim Samuwela oliwe uluna gilisina aba husanina ya abi be ya hin Saulo boluboluna yai. Ya falafu* na iyen,

GUYAU ya fasinabom bena ena dodoga wa foyahidi.† Logena, egu abi'abim doha ite.‡

² Yena aho wa lau afulegu, haba tatau luwaga Leisulu bo'usana Selesaha yai, Beniyamin nu'una sigasigana sadaina yai, wa lobahidi. Haba sa falibam iyen,

Donki ami yo'oyo'oidi ha'a sa lobahidi be tamam, hige donki i mode'edi. In moho, aho te ya libaliba, hola iyen, “Somo haba E ginauli be natugu E lobahi?”

⁵ Samuwela ya libalau Saulo lisina, iyebom,

Mulina yai haba wa lau Yaubada ena Uduhuli, Gibeya nu'una yai. Filisitani tau hiyala edi aba miya mate uduhuli ni mulina yai.

Taon ni, wa hanahanau mate peloweta pelena aba fadebasae nu'una yai ni sa lidilidima, haba wa failobahidi. Haba hapi yo ginauli hudo'i doha gita yo tambalin sa aiheyaidi yo figo sa yufidi. Haba sa le'i yo Yaubada ena liba sa fafatala yoga'en.

* **10:1** Lauauto'i hesa Isalaela edi miyamiya yai mate taumoho falena taumoho e waihin falena waihin ya falafu ai papalina.

† **10:1** Saulo aniyona alina Hebelu yai mate “Fati'o.” ‡ **10:1** Buka hahaisa, lausoiso te, begana sa uli falofa.

⁶ Maihalana yai ni, GUYAU Yaluwana ma gigibwalina haba ya luhufim be ma afa haidam haba ena liba ami fatala yogayoga'en; na GUYAU haba nuwam ya fafalifalihu fuyoi.

⁷ Yena fafa'ilala te sa tubu, mulina yai somo wa ita ya loholoho, mate u ginauli, pa'ana Yaubada ma'em.

⁸ U bwa'i, u lau Giligala taonna, haba ainiya te failobahi be haba antalasam E gabudi yo nuwa esega antalasamdi E ginaulidi GUYAU ai lisina. Ainiya u bagibagi lahai faligigi luwaga ee-, E mahanowa. Habahim E falibam somo wa ginauli.

⁹ Saulo ya timuli bui bena haba Samuwela ya lau afulen, na yo fede Yaubada, Saulo nuwana ya fafalifalihu. Lahaina yai, ginauli mahudo'ina Samuwela, Saulo ena ya liba mate, sa fawananaha.

¹⁰ Saulo yo ena tau lau fayofayo sa mahano lau Yaubada ena Uduhuli, Gibeya yai mate peloweta pelena sa laoma Saulo sa failobahidi na sa lau gogo sa lau.

Feula, Yaubada Yaluwana ma gigibwalina Saulo ya luhufi be hinaga ya fatubu Yaubada ena liba ya lau yoga'en.

¹¹ Safalumadi Saulo sa sibai mate sa ita ya libaliba peloweta be sa no'o tiyen,

Kisi natuna ya somo? Wananaha in peloweta?

¹² Taumoho hudo'i amainiya ya miyamiya alinadi ya bui iyebom,

Tau foyahidi sai?

Somo ya tubu Saulo lebena yai sa ita be sa no'o,
na ya famala edi libaliba, be haba Saulo fati'ona
sa fafalau boda tiyebom,
Saulo, wananaha peloweta?

¹³ Saulo ya liba peloweta ma'uda, mate ya hasai
aba fadebasae nu'una.

¹⁴ Muliyai, Saulo madiyana ya fati'o lau Saulo
yo ena tau lau fayofayo lisidi iyebom,
Somo yai ami laoma?

Saulo iyebom,

Donki 'e laulau yo'oidi be 'e yo'o asaha, yo
fede 'e lau Samuwela lebena.

¹⁵ Na madiyana iyebom,
Samuwela somo ya falibamiu. Au falibagu.

¹⁶ Saulo alinana ya bui iye,
Ya falibamai mate donki ha'a sa lobahidi.

Samuwela ya libalau Saulo lisina mate in haba
ya famala Isalaela edi kin, in moho Saulo,
madiyana hige ena i liba.

¹⁷ Habahim, Samuwela Isalaela dodogadi
mahudo'idi ya yoga gogondima GUYAU matana yai
Misipa taonna yai na ya libalau lisidi iyebom,

¹⁸ Ita Isalaela eda Yaubada yo eda GUYAU
alinana doha ite, "Isalaela dodogadi, Idipi yai
Yau E fofofahidima. Idipi edi gigibwali yai yo
nu'u mahudo'idi sa fafa'ankamkamnadi, lisidi
yai E fofofahidi."

19 Yau emi Yaubada. Pilipili ou'ouli lisidi yai E fofofahimiu na aho te, ami 'waiyo'o'egu, na ami an'etaigu bena emi kin E felemiu. Ha'ai! Beti, emi sulu yo ami boga hesa - hesa yai au fa'oigogoma GUYAU ai matana.

20 Habahim, Samuwela sulu hesa - hesa ya falibadi sa laoma na sulu Beniyamin ya fasinabo.

21 Yo fede, Samuwela sulu Beniyamin ya falibadi sa laoma nuwanuwana yai sa obiyo, na boga Matili ya fasinabo. Be boga yai te, Kisi natuna Saulo ya fasinabo. Na fuyanna sa yo'oi mate in hige amainiya.

22 Be GUYAU sa fati'oi, tiyebom,
Dogana ya laoma, e hige'e?

GUYAU alinadi ya bui iyebom,
Ginauli ganahewadi yai ya alasimo.

23 Yo fede, sa lautafo be sa lau sa leyama, be sa fa'obiyo dodoga matadi yai. Kwaluna ya lofa wananaha, hige doha iti.

24 Samuwela dodoga ya falibadi iyebom,
GUYAU taumoho ya fasinabo, logena ma!
Dodoga mahudo'idi ganahewadi yai hige sai hesa doha in.

Habahim, dodoga mahudo'idi sa yoga la'ila'i tiyen,

Kin haba ya miya boliman lofalofa!

11

Saulo sa Fawananaha Kin

1 Samuwela 11:14-15

¹⁴ Muli yai, Samuwela dodoga ya falibadi iyen,
Au laoma! Te lau Giligala, be ainiya eda kin
haba te fawananaha bodai.

¹⁵ Yo fede, dodogadi mahudo'idi sa lau Giligala
be amainiya GUYAU sa fadebasae yo Saulo sa
fawananaha kin. Amainiya hinaga miya daumwali
antallasamdi sa lau ginauli GUYAU lebena yai be
mahudo'idi hinaga sa an'angogo. Isalaela dodoga
mahudo'idi ma'edi Saulo nuwadi sa
amna wananaha.

13

Liba Famahata

*Saulo ena fuya kin mate ena bolima 30. Na
Isalaela edi tau hiyala ya foyahidi sa lau Amon
dodogadi sa hiyalaidi be sa lei hafihafitidi. Mulina
yai Filisitani dodogadi sa hiyalaidi. In moho,
Filisitani edi tau hiyala sa ouli be sa 'wasabuwedi.
Saulo mate Samuwela ya bagigiyen bena ya laoma
be antallasam ya ginauli bwa'iyen GUYAU ai lisina,
habahim ya lau ya hiyala. In moho Samuwela ya
bodobodo be Saulo iyabona antallasam ya ginauli
GUYAU lebena yai. Saulo doha ite ya ginauli be
GUYAU manana ya fabala. Muli yai Samuwela ya
mahanoma.*

Samuwela, Saulo ya Liba Su'ui

1 Samuwela 13:13-14

¹³ Samuwela ya libalau Saulo lebena iyebom,

Wa yauyaule! Guyau, emi Yaubada hige ena laugagayo u lau watan. Ibe ena liba wa lau watan, haba um yo am hiti mulita ya biya afulemiu be Isalaela ami foyahidi be hige anadan.

¹⁴ In moho, aho te, na ya lawen, um ibege u foyahidi. Taumoho hesa inonona loholohona,* GUYAU ha'a ya lobahi bena ya lau fadamahim be ena dodoga haba ya foyahidi. Pa'ana GUYAU ena laugagayo hige u lau watan. (*Paisowa 13:42*)

15

GUYAU, Saulo ya 'Waiyo'o'en Tabu i Kin

1 Samuwela 15:1-4, 7-23, 27-29, 34-35

¹ Muli yai Samuwela ya libalau Saulo lisina, iyebom,

GUYAU ya duigu be ha'a E fama'im, be ha'a wa famala kin, yo Isalaela dodogadi wa foyafoyahidi. Na aho te, GUYAU ena liba u atahi!

² GUYAU Tau Gigibwali iyen, “Fuyanna Isalaela dodogadi Idipi yai sa laolaoma mate Amaleki dodogadi afa wahawahadi sa nahaidi be sa eli bulubuluhidi. Logena aho te, Amaleki haba E fa'ankamkamnadi. (*Au'aulaha 17:8*)

³ Au lau Amaleki dodogadi au duhu mahano'idi be edi ginauli mahudo'idi au faheyayaidi. Tabu au nuwatohatohaedi. Tatau, wawahin, wawaya nomnomdi yo lala'i, edi bulumakau, sipi, kamela, yo donki mahudo'idi au wunuidi.

* **13:14** Inonona loholohona aniyona mate, GUYAU ena fanu-fanuha ya famuli watan yo ya sogohidi.

⁴ Yo fede Saulo liba ya fatamali be ena tau hiyala sa laoma. Isalaela suludi hahaisa ganahewadi yai 200,000 sa lau fote sa laoma yo hinaga Diuda suluna ganahewana yai 10,000 sa laoma. Sa fa'oigogo esega Telaim taonna yai.

⁷ Habahim Saulo ena tau hiyala ya foyahidi sa lau Amaleki dodogadi sa we'a dudu lidi. Hawila yai sa fatubu ee-, Sula taonna yai, Idipi nu'una tefa saisaina yai.

⁸ Amaleki edi kin, Agagi ya tohai, na ena dodoga mahudo'idi ya wunu ofinidi.

⁹ In moho Saulo ma'ena tau hiyala dodogadi, hige Agagi ti wunui. Ena sipi yo bulumakau lala'i loholohodi yo gubugubu fwaudi, hinaga hige ti wunuidi yo ginauli loloho mahudo'idi hinaga hige ti faheyayaidi. In moho yosiyosi yo ginauli mahudo'idi megomegodi yo hige ti fanufanuhadi mate sa faheyaya fa'ofinidi.

¹⁰ GUYAU ya libalau Samuwela lisina iyebom,

¹¹ Nuwagu ya heyaya, pa'ana Saulo E fasinabo kin. In moho, ya miya mulimuliyegu yo egu laugagayo hige i lau watanidi.

Fuyanna GUYAU ena liba Samuwela ya atahiyen, mate Saulo ya manabala'en, be i'ipa lofalofa GUYAU ya an'an'etai.

¹² Bobonna ma hwalahwalalana Samuwela ya aulaha ya lau Saulo ya yo'oi. In moho, ena sa liba mate, ha'a ya lau Kameli nu'una yai. Amainiya Saulo ena fafa'ilala ume'ehuna ya bono be haba dodoga sa fa'atitiyen. Habahim Saulo ya aulaha boda, be ya lidi Giligala.

13 Fuyanna Samuwela yo Saulo sa failobahi mate Saulo ya libalau lisina iyebom,

Samuwela, GUYAU ena faloholoho haba ai lisim. Yau ena laugagayo E lau watan.

14 Samuwela alinana ya bui iyebom,

Ibe yena doha, pa'ana somo be sipi nenelidi yo bulumakau hwadududi E atahi?

15 Saulo, alinana ya bui iyebom,

Yosiyosi te, tau hiyala, Amaleki dodogadi lebedi yai sa abidima. Sipi yo bulumakau mahudo'idi ha'a sa wunuidi. Na loholohodi moho sa tole hudo'iyedi be haba GUYAU, um em Yaubada sa felen ya famala edi antalasam.

16 Samuwela ya libalau Saulo lisina iyebom,

U fatautau! I'ipa yai GUYAU somo ya falibagu hola ya falibam.

Saulo iyebom,

U falibagu.

17 Samuwela ena liba ya bui iyen,

Beyabeyana em nuwanuwatuhu mate bena um hige doga fafahesana, na aho te, um Isalaela tau foyahidi. GUYAU ya fasinabom be um Isalaela edi kin.

18 GUYAU ya fatamalim iyen, “Em tau hiyala ma'em au lau Amaleki dodogadi heyaya sa laulau ginauli, au faheyayadi. Au hiyalaidi ee-, mahudo'idi au wunu fa'ofidi.”

19 Ya falibam tabu gogo la'i u abi. In moho edi gogo wa fai'abi'abinidi, be heyaya wa ginauli

GUYAU matana yai, pa'ana hige ena laugagayo u lau watan.

²⁰ Saulo iyen,

Na GUYAU doha ena liba E lau watan. Ya falibagu E lau Amaleki dodogadi mahudo'idi E wunu fa'ofidi, na Kin Agagi E fafuyoyama.

²¹ In moho tau hiyala sipi yo bulumakau hahaisa loholohodi somo - somo sa abidi mate hige ti wunuidi na sa ledima Giligala, be antalasam haba sa ginauli GUYAU em Yaubada lisina yai.

²² Habahim Samuwela iyen,

Yena GUYAU ena liba te lau watan, haba nuwana ya amna wananaha, habahim, yosiyosi ami gabudi be antalasam ami felen. Antalasam mate abi'abi loholohona, in moho, GUYAU ena liba laulau watanina ya hasai wananaha.

Sipi tamo'ana fisihona tefadi GUYAU felenina mate abi'abi loholohona, in moho, ena liba atahi watanina ya hasai wananaha.

²³ Yena dodoga sa timuli bui be GUYAU sa fawaiyunu,

ita'itana doha dodoga nesu ita'ita sa fapaisowadi. *(Diutelonomi 18:10)*

Yena sa nuwa saesae, ita'itana doha oitau ti fadebasae.

Pa'ana GUYAU ena laugagayo wa 'waiyo'o'en. Logena, Um kin, ya 'waiyo'o'em hinaga.

²⁷ Samuwela ya timuli bui bena ya aulaha ya lau na Saulo ya abilau ana luhuluhu duduna yai be ya solu gigi.

²⁸ Samuwela ya faliba iyen,

Aho te, Guyau, Isalaela em foyafoya ya kamfahi um lisim yai, na falem tau miya hesa haba ya felen, sai in ya loholoho wananaha, habahim um.

²⁹ Yaubada, Isalaela ena namanamali hige i bwalabwala e ena nuwanuwatuhu i bui, pa'ana in hige tau wananaha be haba ena nuwanuwatuhu i bui.

³⁴ Habahim, Samuwela ya fuyo Lama, na Saulo ya fuyo ena luma Gibeya yai.

³⁵ Na Samuwela hige i lau Saulo i ita fuyoi ee-, ya pe'i. In moho, halana ya tan elo'elolosi. GUYAU hinaga nuwana ya heyaya fuyana Saulo ya fasinabo Isalaela edi kin.

16

Samuwela, Deiwidi ya Fasinabo

1 Samuwela 16:1-7, 10-14

¹ GUYAU ya libalau Samuwela lisina iyen,

Saulo wa tanisi, haga i lofa! Ena tanuwaga Isalaela yai, mate E 'waiyo'o. Oliwe uluna gilisina em sipi donana* u famohafu na u lau Betelehem.† Amainiya taumoho hudo'i hesana

* **16:1** Sipi donana ganahewana sa kaki be sa holi ya famala adi ledu. † **16:1** Betelehem mate Deiwidi wahana Luta ena aba gogo. Ya lau ee-, Bolima 1,000 Habahim, amainiya hinaga Yesu sa yosi.

Desi nanatuna ganahewadi yai mate hesa ha'a
E fasinabo kin, Saulo falau damahina.

² Samuwela ya fati'o iyen,
Haba sidohana egu laulau? Saulo liba te ya
atahiyen haba ya wunuigu!

GUYAU iyen,
Bulumakau tinabawa gubugubufwauna u
abi na uwen, "E laoma antalasam E ginauli
GUYAU ai lisina."

⁴ GUYAU somo ya libaen, Samuwela ya
lau watan. Fuyanna ya mahano Betelehem yai
mate taon babadadi sa failobahi, yo fede 'wasabu
ya kam fatabubudi, na sa fati'o, tiyen,
Ma nuwa loholohom wa laoma?

⁵ Samuwela alinadi ya bui iyen,
Ii-, ma nuwa loholohogu E laoma bena
antallasam E ginauli GUYAU ai lisina. Au
fatabu fuyoimiu haba te lau antallasam
aba gabuna yai.

Habahim, Samuwela, Desi ma nanatuna ya
fatabuwedi be ya yogaidi sa lau antallasam
ganahewana yai.

⁶ Fuyanna sa mahano, Samuwela ya ita'italau
be Desi natuna tau tuwaha Eliyabi ya ita be
nuwana yai, iyen,
Taumoho ya obi'obiyo GUYAU matana yai,
mate logena, GUYAU ya fasinabo kin.

⁷ In mohu, GUYAU ya libalau Samuwela lisina iyen,

E 'waiyo'o'en be tabu hewalina yo kwaluna au nuwatuhui. Ginauli somo GUYAU ya ita'itai mate dodoga hige ti ita. Doga, falena dogo moho tauna ganamulina ya ita'itai, na GUYAU dogo nuwana ganahewana ya ita'itai.

¹⁰ Desi nanatuna tatau faligigi luwaga sa lau Samuwela lebena. In mohu, Samuwela ya libalau Desi lisina iyen,

Hige'e! GUYAU hige iti i fasinabodi.

¹¹ Yo fede ya fati'o lau Desi lisina, iyen,
Nanatum tatau mahudo'idi logedi itete?

Desi iyen,

Hige'e. Tau mulita wananaha hola hige i laoma. In, sipi ya ita'ita watandi.

Na Samuwela iyen,

Ana liba au fatamali be i laoma; ibege hola ta an'angogo ana siga ee-, ya mahanoma.

¹² Yo fede, Desi, dogo hesa ya fatamali be Deiwidi ya foyahiyama. In mate nenena yo hewalina sa loholoho wananaha.

Fuyanna Deiwidi ya mahano, GUYAU ya libalau Samuwela lisina iyen,

In logena! U obiyo be oliwe uluna gilisina u hin ai kuluna.

¹³ Yo fede Samuwela oliwe uluna gilisina sipi donana yai ya fagoi Deiwidi kuluna yai, afa haidana matadi yai. Ma'esega na, GUYAU

Yaluwana ya talu Deiwidi hewana yai be-, ma gigibwalina be ya ota esegahi.

Habahim Samuwela ya fuyo Lama nu'una.

¹⁴Yaubada Yaluwana Saulo ya lau afulen na GUYAU yaluwa heyahayana ya fatamali lawen Saulo lisina be ya fafa'wasabu.

18

Filisitani taumohona hesa ana asiyala ya la'i wananaha hesana Golaiyeti, Deiwidi ya wunui. Muli yai Deiwidi ya famala Saulo ena tau hiyala.

Saulo, Deiwidi ya Nuwa ela'ela'en

1 Samuwela 18:5-9

⁵⁻⁶Saulo hiyala haisa ganahewadi yai mate Deiwidi ya fafatamali, ya lau ya lulu be ana waiyunu ya lei hafihafitidi. Yo fede Saulo ya tole hiti'i be tau hiyala edi tau lau kulukulu. Na Isalaela dodoga mahudo'idi yo hiyala tau foyafoyahidi haisa hinaga nuwadi sa amna. Tau hiyala edi fuya fuyoma fuyana Deiwidi Golaiyeti ya wunui mate Isalaela wawahindi edi taon mahudo'idi sa laoma be Kin Saulo sa failobahi. Wana fanuwa kwadekwadedi sa wanaidi, tambalin sa oidi yo ginauli hesa doha gita sa aiheyaidi ma sagasagadi.

⁷Wawahin wana sa wanawanai yo sa le'ile'i. Tiyebom,

Saulo waiyunu 1,000 ya wunuidi;

In moho, Deiwidi mate 10,000!

⁸Wana ni, Saulo ya atahi lobahi mate hige i fanuha yo fede manana ya bala. Nuwana yai iyen,

Wawahin, Deiwiidi sa fa'anhaga, tiyen, in
10,000 ya wunuidi na yau agu haga 1,000
moho. Nuwana Deiwiidi ti fanuha, bena haba ai
mulu ti fa'obiyo edi kin!

⁹ Fuyanna yai ni ya lawen mate Saulo, Deiwiidi
ya nuwa ela'ela'en.

21

Liba Famahata

*Mulina yai, Saulo mate Deiwiidi ya fawaiyunu, be
ya anpate bena ya wunui. In moho natuna
Diyonatan, Deiwiidi ena ya liba be ya gela ya lau
nu'u hahaisa yai, Saulo ya alasimo'en.*

Deiwiidi, Nobu Nu'una yai

1 Samuwela 21:1-6

¹ Deiwiidi ya lau tau antalam, Ahimeleki
lisina. Ahimeleki 'wasabu ya kamfafatabubu edi
failobahi yai na ya fati'o lau Deiwiidi lisina iyen,
Hige sai hesa ma'em? Pa'ana somo be
iyabom wa laoma?

² Deiwiidi, ya libalau Ahimeleki lisina, iyen,
Kin ya falibagu bena ginauli hesa E ginauli.
In moho ya falibagu tabu sai la'i ena u liba. Yau
egu tau hiyala ha'a E falibadi be ai nu'u hesa
haba 'e failobahi.*

³ Kalahe somo lebem yai? Fwalawa faligigi e
somo lebem yai u felegu!

⁴ Tau antalam Deiwiidi alinana ya bui iyen,

* **21:2** Liba te Deiwiidi ya pei ala'alami.

Yau hige fwalawa gaibu lebegu yai. In moho, fwalawa fafatabuna haisa ne'i. Gonowana ami, ami an yena hige wawahin ma afa haidamiu au eno, lahai fisa.

⁵ Deiwidi iyen,

Wananaha, wawahin hige ma afa haidamai ai eno. Yena 'e lau 'e hiyala, mate hewahewali sa fatabu fuyo'idi. Aho te 'e ita wata komakomani fuyoimai be haba paisowa te gonowamai 'e ginauli! *(Lewitikusi 15:18)*

⁶ Amainiya hige fwalawa hesa, be tau antalasam, fwalawa fafatabuna GUYAU matana yai ya toletolei, ya abi be Deiwidi ya felen. Lahaina yai fwalawa ni, mate ya beyabeya be ya abifahi na fwaufwauna ya tole. *(Maleko 2:25-26)*

31

Liba Famahata

Habahim Deiwidi ya alasimo nu'u hahaisa tanohi sa fata'i'ili lebedi yai. Tatau pelena ya fa'oi'esegahidi be ya famala tau foyahidi. Ahimeleki mate Deiwidi ya saguhi na wasana Saulo ya atahiyen mate tau antalasam mahudo'idi ya wunuidi na Abiyata moho ibona ya gela lau Deiwidi lisina. Fuyana tau hiyala haisa iti ta'owawa dodogadi Isalaela sa hiyalaidi mate Deiwidi yo ma'ena tatau hinaga sa luluidi yo Isalaela sa ita'ita watandi hinaga. Saulo ma'ena tau hiyala tefa mahudo'ina sa yo'o ta'i'ili bena sidohana Deiwidi sa lobahi be sa wunui na hige ti lobahi. Fuya hesa Deiwidi egoba ha'a Saulo i

wunui in moho, faheyayana ya 'waiyo'o pa'ana GUYAU ya fasinabo kin. In moho, Saulo hola ya an'anpate bena Deiwidi ya wunui.

Saulo ya Wunu Fuyoi

1 Samuwela 31:1-5

¹ Fuyanna yai mate Filisitani, Isalaela sa hiyalaidi Giliboa Tu'ana yai. Isalaela tau hiyala sa gelagela na Filisitani sa we'a watanidi be boludi sa wunuidi.

² Filisitani, Saulo ma nanatuna sa falakodi be nanatuna: Diyonatan, Abinadabi yo Malikisua sa wunuidi.

³ Saulo sa gana fata'i'ili be hiyala mate ya heyaya wananaha. Ana waiyunu kukupidu yai sa gwali be omatana ya kamkamna heyaya.

⁴ Saulo ena heti yo mada tau baheina ya faliba iyen,

Em baineti u solu fahi be u gwali funuhigu, do'ata Filisitani dodogadi* sa lau faliuhwa'egu yo sa gwali funuhigu.

In moho, ena heti tau baheina ya 'wasabu be hige i wunui, yo fede, Saulo ena baineti ya abi be ibona ya siho fuyoi.

⁵ Heti tau baheina Saulo ya ita ya pe'i, yo fede in hinaga ena baineti yai ya siho fuyoi be hinaga ya pe'i.

* **31:4** Hebelu alinadi yai iyen, “mwagisa duduna 'wapina tomo-tomo gesa dodogadi.”

Buka Tabuna Tefadi
Mark, Acts, and selected excerpts of the Old
Testament in the Buhutu language of Papua New
Guinea

Buk Baibel long tokples Buhutu long Niugini

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Buhutu

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-10-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Mar 2026 from source files dated 12 Dec 2025

b1271b11-d020-530e-9a26-058206609fc0